

Monumentnummer*: 531896

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **30 januari 2015**
Kadaster deel/nr **82963/65**

*Woonplaats** **Vuren** *Gemeente** **West Betuwe** *Provincie** **Gelderland**

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Vuren	S			1351
Vuren	S			1352
Vuren	S			42
Vuren	S			751
Vuren	S			596
Vuren	S			43
Vuren	S			750
Vuren	S			28
Vuren	S			597

*Omschrijving***

Cluster 73.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BETONNEN SCHUILPLAATS type / I als onderdeel van lineaire en accesverdediging op basis van loopgravenstelsels, gedekte wegen en dergelijke. (Betonnen) schuilplaatsen vormden een antwoord op de komst van zware projectielen en brisante granaten met hoogexplosieve lading. De vroegste typen schuilplaatsen boden slechts bescherming tegen granaatscherven en werden 'scherfvrij' genoemd. Vanaf het begin van de 20ste eeuw is er geëxperimenteerd met gedeconcentreerde, kleine (betonnen) schuilplaatsen. Hierbij is soms ad hoc gebruik gemaakt van bestaande, voorhanden zijnde materialen als spoorrails, puin, houten balken en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

betonplaten, maar hiernaast zijn geprefabriceerde onderdelen gemonteerd of werd ter plaatse beton gestort. Zo zijn nog op verschillende plaatsen van het land en binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie diverse - al dan niet unieke - sporen van dergelijke experimenten in beton te vinden. Soms worden ze schuilplaatsen genoemd, maar ook wel batterijschuilplaatsen. Een aantal uit de jaren 1914-1918 stammende betonnen schuilplaatsen vertoont duidelijke kenmerken van experimenten met monolithische bouw en prefab-elementen. Er zijn meerdere experimenten uitgevoerd, waarvan er twee binnen het complex Fort bij Vuren voorkomen. Naast de monolithische, zevenkantig cilindrische schuilplaatsen, betreft het drie betonnen schuilplaatsen, waarvan een van het Type I (één toegang) en twee van het Type II. Het exemplaar type I bevindt zich in het glacis buiten de gracht van het fort. De ijzeren wapening en het beton waren vrij zwak, waardoor de bescherming onvoldoende was. Het systeem was, ondanks toegepaste aardedekking, kwetsbaar. De dekking was hoogstens scherfvrij.

Omschrijving

BETONNEN SCHUILPLAATS type / I, in het glacis buiten de gracht van het Fort bij Vuren. Dit type bestaat uit afzonderlijke, geprefabriceerde, gewapend betonnen platen, die door middel van stangen met elkaar zijn verbonden. Aan beide uiteinden van de gevel aan de keelzijde bovenin een uitkraging met hiertussen een overstek en hieronder een van de trekstangen. Bovenop ter versterking extra betonnen afdeksegmenten en verder nog gedeeltelijke aarddekking. Met dit platensysteem konden de schuilplaatsen in theorie op elke gewenste lengte gebouwd worden. Ook het aantal toegangen - waarin deuren gehangen konden worden - kon worden gevarieerd; dit exemplaar heeft één toegang, maar er is geen deur meer aanwezig. Experimenten met deze betonnen schuilplaatsen typen I en II, die een tussenvorm lijken tussen de zevenkantig cilindrische prefab schuilplaatsen en type 1916, zijn weinig gedaan en ze zijn zeer zeldzaam.

Waardering

De BETONNEN SCHUILPLAATS type / I in het glacis van het Fort bij Vuren is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
- * Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de en 20ste eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de en 20ste eeuw).

Het betreft hier een onderdeel uit de periode 1914-1918. Dit onderdeel is een voorbeeld van een in beton en staal uitgevoerde manschappenschuilplaats.

- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
- * Het onderdeel is zeldzaam als vroeg voorbeeld van een militair betonexperiment en representatief (karakteristiek) omdat het duidelijk herkenbaar als onderdeel van een gedeconcentreerde verdediging is toegevoegd aan het bestaande fortificatiestelsel.
- * Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard en laat zich als gebouwd element nog goed herkennen.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Bomvrij militair object

Functie